15/10/2019

Γέρων Ιωσήφ Βατοπαιδινός: Μίμησις Χριστού

/ Ορθόδοξες Προβολές

Είναι γνωστόν ότι στην παλαιότερη εποχή δεν εμφανίζεται με τόσην ευκρίνεια αυτή η φράση στη γλώσσα των Πατέρων «μίμησις Χριστού». Και τούτο, είτε χάριν αποφατικής θεολογικής ακριβείας είτε προς διαστολήν από τη δυτική εκκλησιαστική παράδοση, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι και πρακτικά απουσίαζε η κατ' ίχνος μίμηση του προτύπου και παναρέτου βίου του Κυρίου μας. Το παράδειγμα του Μωϋσή στη βάτο, όπου από ευλάβεια ντράπηκε να υψώσει το βλέμμα ενώ μιλούσε ο Θεός, παραδειγμάτιζε ίσως τους Πατέρες· «απέστρεψεν δε Μωϋσής το πρόσωπον αυτού· ευλαβείτο γαρ κατεμβλέψαι ενώπιον του Θεού».

Η κατά γράμμα έννοια της μιμήσεως του Χριστού–Θεού φαίνεται αντιφατική εξ αιτίας της διαφοράς του πεπερασμένου και θνητού ανθρώπου έναντι του υπερβατικού και ακαταλήπτου Θεού, αλλά δεν προκύπτει θέμα έρευνας ή περιγραφής της θείας ουσίας και φύσεως. Ο κατά φύσιν απρόσιτος και απερίγραπτος και ασύλληπτος Θεός αποκαλύφθηκε με τις θείες του ενέργειες και έγινε γνωστός στους ανθρώπους, προσκαλώντας τους σε μίμηση της χρηστότητος και αγάπης του. Κατά φύσιν η ανθρώπινη δυνατότητα είναι πολύ περιωρισμένη, ώστε να μιμηθεί τις θείες ενέργειες, αλλά αυτές οι ίδιες—τις οποίες με μία λέξη ονομάζουμε «θείαν χάριν»— συμπληρώνουν κάθε ανθρώπινη ασθένεια και

αδυναμία, ώστε ο άνθρωπος «πάντα να ισχύη εν τω ενδυναμούντι αυτόν Χριστώ». Η αληθής και τελεία του Λόγου του Θεού ενανθρώπηση συνεπλήρωσε και ολοκλήρωσε την ανθρώπινη φύση διά της προσλήψεως αυτής, ώστε όχι μόνον να είναι κατορθωτή η θεία μίμηση, αλλά να είναι κατορθωτός και ο σκοπός της ζωής.

Ο αρχικός όρος της κατασκευής του ανθρώπου ως «κατ' εικόνα και ομοίωσιν» του Θεού αναπλάσθηκε με τη θεία σάρκωση και το νόημα της «θεομιμησίας» έγινε πλέον ο κεντρικός στόχος του ανθρωπίνου προορισμού. Ο Θεανθρωπισμός, εισερχόμενος στη σφαίρα του καθολικού προορισμού και καθήκοντος, πείθει όποιον θέλει, ότι χάριτι Χριστού μπορεί να γίνει και να αισθάνεται ως «κληρονόμος Θεού και συγκληρονόμος του Υιού αυτού». Μετά παρρησίας ο Παύλος παροτρύνει τον καθένα στο κοινό καθήκον της θεομιμήσεως· «μιμηταί μου γίνεσθε, καθώς καγώ Χριστού». Και, όταν απορούν όσοι διστάζουν, αναλύει το πως επιτυγχάνεται αυτό· «ο Θεός ενεργεί σ' εσάς, ώστε να θέλετε και να πράττετε, ό,τι είναι σύμφωνο με το λυτρωτικό του σχέδιο»(Φιλ. 2, 13), καθώς και «όλα τα μπορώ χάρη στο Χριστό που με δυναμώνει»(Φιλ. 4,13).

Στα Ευαγγέλια δεν αναφέρεται συνήθως ο όρος «μίμησις Χριστού», αλλά το ακολουθείν οπίσω Αυτού ως χαρακτηριστικό μαθητείας ιδίως των μαθητών που Τον ακολουθούν. Όμως από τους Αποστόλους γενικώς κηρύχθηκε η μίμηση του Χριστού σε όλη την έκταση. Ακολουθούντες οι μετά τους Αποστόλους Πατέρες — Ωριγένης, Ιγνάτιος, Κλήμης ο Αλεξανδρεύς— διδάσκουν «πολιτεύεσθαι εις δύναμιν εξομοιωτικήν τω Θεώ». Γρηγόριος ο Νύσσης ομολογεί ότι ο Χριστιανισμός είναι «θείας φύσεως μίμησις». Και ακολουθούν οι υπόλοιποι Πατέρες Βασίλειος, Χρυσόστομος και άλλοι έως των ημερών μας που έχουν το ίδιο φρόνημα εν Χριστώ Ιησού. Ο Κύριός μας άλλωστε λίγο προ της παραδόσεώς του, όταν ένιψε τους πόδας των μαθητών, τους παρεκίνησε να μιμούνται την ταπείνωσή του.

Η ενανθρώπηση του Κυρίου μας μάς φανέρωσε και τα δύο ήθη, το θείο και ανθρώπινο, σ' όλη την τελειότητα και να πως ο άνθρωπος με όλα τα μέσα, ανθρώπινα και θεία, γίνεται τέλειος, συμφώνα με τη θεία απαίτηση «άγιοι γίνεσθε ότι εγώ άγιός είμι». Ανθρώπινα μέσα είναι η ορθή πρόθεση του ανθρώπου παιδαγωγούμενη από τον πανάρετο βίο του Κυρίου μας. Θεία μέσα είναι η δύναμη της χάριτος, που διά της Εκκλησίας του μας μεταδίδει ο θείος Λυτρωτής μας.

Ως προς την άμυνα κατά της περιεκτικής κακοηθείας και κατ' αυτού του σατανά, του αρχηγού των κακών, μας καθώπλισε ο Κύριος λέγοντας, «σας έχω δώσει εξουσία να πατάτε πάνω σε φίδια και σκορπιούς και να κυριαρχείτε πάνω σε όλη τη δύναμη του εχθρού»(Λουκ. 10, 19). Στους φορείς και κατόχους θεοπρεπών ενεργειών ακολουθούν τα εξής· «θα διώχνουν δαιμόνια, θα μιλούν νέες γλώσσες, και αν παίρνουν φίδια στα χέρια τους ή πίνουν κάτι δηλητηριώδες δεν θα

παθαίνουν τίποτε· θα βάζουν τα χέρια τους πάνω σε αρρώστους και θα τους θεραπεύουν»(Μαρκ. 16, 17-18). Και, τέλος, καταξιώνοντάς τους ιδίους σε υιοθεσία και θέωση ο Κύριος λέει με το στόμα του Ευαγγελιστού, «όσοι δε έλαβον Αυτόν,δηλ. όσοι τον δέχτηκαν και πίστεψαν, τους έδωσε εξουσία, δηλ. το δικαίωμα, να γίνουν παιδιά του Θεού»(Ιωαν. 1,12). Με αυτές πλέον τις ιδιότητες ο Χριστιανός οφείλει να δικαιώσει όλη αυτή τη θέση του στην κλήση και την κληρονομιά του γινόμενος κατά πάντα «του Χριστού», σύμφωνα με τον λόγο του Παύλου.

Η μιμητικότητα είναι χαρακτηριστικό της ανθρωπίνης φύσεως και κανόνας στο νόμο της επιρροής. Σ’ όλη την ιστορία διαφαίνεται η επίδραση των διδασκάλων, και γενικά των διαφόρων φορέων των γνώσεων, στους μαθητές και θαυμαστές τους, μέχρι του σημείου να πείθεται ο καθένας ότι αυτές οι επιδράσεις είναι φυσικός νόμος. Αναφέρουμε το νόμο της επιρροής σαν κάτι το συγκεκριμένο, που λειτουργεί μέσω των φυσικών νόμων και μόνον, για να παραστήσουμε έπειτα σαφέστερα την πραγματικότητα και το μέγεθος του υπέρ φύσιν περισσεύματος, που ενεργεί σε μας η επιρροή της χάριτος, την οποία παρέχει ο δικός μας Καθηγητής και Διδάσκαλος.

Ο νόμος της επιδράσεως επιβάλλει την εξομοίωση με εκείνον που συνήθως θαυμάζουμε και αγαπούμε. Είναι ένα είδος μεταμορφώσεως των χαρακτήρων, επιδράσεως του ενός επί του άλλου, αρκεί το ενδιαφέρον και ο θαυμασμός να είναι αληθινά. Επάνω στον Ιωνάθαν βλέπουμε εξ ολοκλήρου τον Δαβίδ και τανάπαλιν. Λέγεται για τον Φίλωνα, τον θερμό ζηλωτή της πλατωνικής διδασκαλίας, ότι τόσον αφωμοίωσε τον θαυμαζόμενο διδάσκαλο, ώστε σχεδόν μεταμορφώθηκε κατά το δικό του πρότυπο, και πάντοτε ελέγετο στις μέρες του ότι «ή ο Φίλων πλατωνίζει ή ο Πλάτων φιλωνίζει». Με ένα λόγο, ολόκληρη η πανανθρώπινη αξιοπρέπεια θεμελιώνεται επί του αξιώματος της επιρροής.

Αυτή την επιμονή μου τη στηρίζω στον Παύλο, ο οποίος προβάλλει με σοβαρότητα αυτόν το νόμο της επιρροής σαν βέβαιο κανόνα μεταμορφώσεως των πιστών στο πρότυπό τους, αφού εκ των προτέρων ο ίδιος το έπαθε, και δικαίως παροτρύνει «μιμηταί μου γίνεσθε, καθώς καγώ Χριστού». Και να πως παραδίδει το μάθημα ο άριστος αυτός καθηγητής· «όλοι εμείς χωρίς κάλυμμα στο πρόσωπο, κοιτάζουμε σε καθρέφτη τη λαμπρότητα του Κυρίου και μεταμορφωνόμαστε σ’ αυτήν τη λαμπρή εικόνα του, βαδίζοντας από δόξα σε δόξα με την ενέργεια του Κυρίου, που είναι το Πνεύμα»(Β΄Κορ. 3, 18). Εδώ εμείς δεν θα σκεφθούμε τον Κύριό μας, του οποίου τη δόξα, τον χαρακτήρα, αντικατοπτρίζουμε προς μίμηση, σαν ένα απλό διδάσκαλο, φιλόσοφο ή μουσουργό, ώστε ο απλός νόμος της επιρροής να μας επηρεάσει. Ο Χριστός μας, ως Πανσθενουργός Θεός,

επιδρά πάνω μας αν θελήσουμε πέρα των φυσικών νόμων διά της υπέρ εκ περισσού χάριτός του, γιατί ακριβώς ήλθε, ίνα ζωήν έχωμεν και περισσόν έχωμεν. «Εγώ γαρ, φησί, ζω και υμείς ζήσεσθε».

Για μας ο Χριστός δεν είναι μόνον ιστορικό πρόσωπο, αλλά και ο Κύριος της δόξης, του οποίου η χάρις ως ζώσα ενέργεια μένει μαζί μας στους αιώνες, κατά την αψευδή του επαγγελία, που θεραπεύει τα ασθενή και αναπληρώνει τα ελλείποντα και γίνεται «τοις πάσι τα πάντα». Ο ανωτέρω λόγος του Παύλου προς τους Κορινθίους (Β΄Κορ. 3,18), είναι η πρακτικότερη μέθοδος του αγιασμού, που μεταδίδεται σε όσους πιστούς με προσοχή και ενδιαφέρον αντανακλούν πάνω τους τον θείο χαρακτήρα του Κυρίου μας, διότι απαραβάτως κατά τον αυτόν χαρακτήρα θα μεταμορφώνονται σταδιακά «βαδίζοντας από δόξα σε δόξα με την ενέργεια του Κυρίου, που είναι το Πνεύμα».

Και να με ποιο τρόπο ο Ιησούς μας παρακινεί· «όποιος θέλει να με υπηρετεί ας ακουθεί το δικό μου δρόμο» και «όπου είμαι εγώ, εκεί θα είναι και ο δικός μου υπηρέτης»(Ιω. 12, 26). Η ολοκληρωτική μίμηση του Χριστού από τον άνθρωπο δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί. Υπάρχει όμως το ενδεχόμενο ανθρωπίνως να κατορθωθεί και γίνεται σε όσους μπορούν να πούν με παρρησία, «να εμείς τα αφήσαμε όλα και σε ακολουθήσαμε». Μόνον εκείνοι ενδυναμώνονται «και να τον μιμηθούν και να εφαρμόσουν όλες τις εντολές του», σύμφωνα με τον Μάξιμο τον Ομολογητή.

Προαναφέραμε το νόμο της επιρροής κατά τους φυσικούς λόγους, αλλά εδώ η μίμηση του Χριστού – Θεού δεν είναι μόνον φυσικός νόμος αντιγραφής παραδείγματος ή συστήματος συμπεριφοράς. Ασφαλώς και αυτά συντελούν. Ο λόγος όμως εδώ είναι ότι δεν βαδίζει ο άνθρωπος προς τον Θεόν να τον μιμηθεί, αλλά έρχεται ο Θεός προς τον άνθρωπο να τον θεοποιήσει. Το πρώτο είναι μηχανικό, ενώ το δεύτερο είναι οργανικό· το ένα είναι ανθρώπινο, το άλλο είναι θεοπρεπές.

Στην προσπάθειά μας «όσα μεν είναι δεκτικά στη φύση μας τα μιμούμεθα, όσα δε δεν είναι τα σεβόμαστε και τα προσκυνούμε», κατά τον Γρηγόριο Νύσσης. Εάν ο Κύριός μας πληροφορεί ότι «χωρίς εμού ου δύνασθε ποιείν ουδέν», και η μίμηση του από τους πιστούς πραγματοποιείται διά της θείας του χάριτος με τη συνεργασία της αυταπαρνήσεως. «Όποιος θέλει να με ακολουθήσει, ας απαρνηθεί τον εαυτό του, ας σηκώσει το σταυρό του και ας με ακολουθεί. Γιατί όποιος θέλει να σώσει τη ζωή του, θα τη χάσει· όποιος όμως εξαιτίας μου χάσει τη ζωή του θα τη βρει»(Ματ. 16, 24-25). Από αυτό συμπεραίνεται ότι στην περιεκτική αυτή αυταπάρνηση, που ακολουθούμε χωρίς περιστροφές, αναγκαζόμαστε να βαδίσουμε εναντίον της πεσμένης στην αμαρτία φύσεώς μας και όλων των συστημάτων της

συμβατικότητος του ψευδοπολιτισμού και να σηκώσουμε το σταυρό και τον ονειδισμό του Χριστού, όσον και αν φαίνεται αυτό πρόκληση στην ορθολογιστική έννοια αυτού του κόσμου. Το νόημα του πεπλανημένου κόσμου είναι το φρόνημα του εκπεσόντος πρώην εωσφόρου και νυν σατανά που εξαπάτησε τον πρώτον άνθρωπο να σκεφθεί με υπερηφάνεια και ιδιοτέλεια, αρρώστια που υπάρχει μέχρι σήμερα και έως της συντελείας στους υιούς της απειθείας. Αυτήν την ασθένεια και κάθε άλλη παρόμοια, αιτία της φθοράς και του θανάτου, θεράπευσε ο κλίνας ουρανούς και καταβάς Θεός Λόγος διά της ταπεινώσεως και υπακοής του προς τον Θεόν Πατέρα, διότι κατά τον Παύλο «αν και ήταν Θεός δεν θεώρησε την ισότητά του αποτέλεσμα αρπαγής, αλλά τα απαρνήθηκε όλα, πήρε μορφή δούλου και έγινε άνθρωπος και όντας πραγματικός άνθρωπος ταπεινώθηκε θεληματικά υπακούοντας μέχρι θανάτου, και μάλιστα θανάτου σταυρικού»(Φιλ. 2, 6-8). Το ζωντανό αυτό παράδειγμα της ταπεινώσεως του Θεού Λόγου, της «κενώσεώς» του, είναι ο δείκτης της χριστιανικής ζωής. Το νόημα της εν Χριστώ βιοτής είναι το ταπεινό φρόνημα, που συντρίβει την υπερηφάνεια του διαβόλου και κάθε ιδιοτέλεια.

Όλοι οι λόγοι και οι πράξεις του παναρέτου βίου του Κυρίου μας παρεδόθησαν στους πιστούς προς μίμηση διά της χάριτός του. Εξαίρετα όμως θαυμάζονται η ταπείνωση και η αγάπη του, που κατά το λόγιο «εκάλυψαν ουρανούς» και συγκλόνισαν την κτίση.

Στην παγκόσμια ιστορία δεν εμφανίσθηκε κανένας κοινωνιολόγος, φιλόσοφος, αναμορφωτής, παιδαγωγός και εν γένει δημιουργός στην διάπλαση των κοινωνιών, που να χάραξε τα απαράμιλλα σημεία πλεύσεως, αγάπης, λέω, και ταπεινοφροσύνης, στον παγκόσμιο σκοτεινό ωκεανό του συμφέροντος και του εγωϊσμού. Οι ολόφωτοι αυτοί πυρσοί σαν δείκτες της ορθής πορείας περισώζουν τη δυστυχισμένη ανθρωπότητα από τα σκοτάδια του μίσους, της εκδικήσεως και της αρπαγής του ακόρεστου συμφέροντος και μεταβάλλουν το απέραντο ανθρωποσφαγείο σε χώρο αξιών και αξιοπρέπειας, ώστε η ανθρώπινη προσωπικότητα να μην εκμηδενιστεί! Πάντως στις ημέρες μας ο δείκτης αυτός της ισορροπίας αντιστράφηκε επικίνδυνα και καλούνται «οι του Χριστού», οι καλοί σαμαρείτες της αλληλεγγύης και του αλτρουϊσμού, να γονατίσουν και να υψώσουν ικετευτικά τα χέρια τους στον μεγάλο μας Σωτήρα και Αναμορφωτή να παρατείνει τους οικτιρμούς του και να δώσει σύνεση στην παράλογη τρέλλα των αδίστακτων φορέων του εγκλήματος και του αθέμιτου συμφέροντος, που οδηγεί αδίστακτα στον Αρμαγεδδώνα του αφανισμού και ολέθρου οτιδήποτε μέχρι σήμερα κατεσκευάσθηκε άξιο και ευγενές.

Αλλά, ας επανέρθουμε στο θέμα μας. **Και επειδή το προοίμιο του λόγου μας ήταν η μίμηση του Ιησού μας, έκρινα να μη παραλείψω σχόλιο του μεγάλου μας φωστήρα**

της Καισαρείας, Βασιλείου του Μεγάλου, στον βίο του Κυρίου μας, στο οποίο αναφέρει τα εξής· «όλα όσα αφορούν τη ζωή του Κυρίου μας οδηγούν στην ταπεινοφροσύνη. Ως βρέφος γεννήθηκε σε σπήλαιο και τοποθετήθηκε όχι σε κρεβάτι αλλά μέσα σε φάτνη· έζησε σε σπίτι μαραγκού, με άγνωστη και ασήμαντη μητέρα, υπακούοντας στη μητέρα και στον μνηστήρα της· διδασκόταν, ακούοντας αυτά που δεν είχε ανάγκη, ρωτώντας όμως, και με την ερώτηση θαυμαζόταν για τη σοφία του· υποτάχθηκε στον Ιωάννη και δέχθηκε βάπτισμα από το δούλο ο Δεσπότης· δεν αντιστάθηκε σε κανένα που ήταν αντίθετός του, ουτέ χρησιμοποίησε την απέραντη εξουσία που είχε, αλλ' υποχωρούσε σε αυτούς σαν να ήταν δυνατότεροι και επέτρεπε στην πρόσκαιρη εξουσία να φαίνεται ισχυρή· δικαζόταν από τους αρχιερείς, οδηγείτο στον ηγεμόνα και ενώ δεχόταν καταδίκη ελέγχει όσους τον συκοφαντούσαν υποφέροντας σιωπηλός τις συκοφαντίες· από ασήμαντους δούλους και παιδάρια δεχόταν φτυσίματα, παραδινόταν σε θάνατο, μάλιστα τον χειρότερο για τους ανθρώπους. Έτσι ως άνθρωπος έζησε από τη γέννηση μέχρι το τέλος του και μετά από τόσο μεγάλη ταπεινοφροσύνη φανέρωσε τη δόξα του, συνδοξάζοντας με τον εαυτό του όσους περιφρονήθηκαν». Εδώ πραγματικά αποκαλύπτεται κάθε λογικός άνθρωπος σε κάθε ηλικία αλλά και περίσταση, γιατί ακριβώς ο Κύριός μας έζησε στη γη σε μία ταραχώδη και ακατάστατη κοινωνική ζωή, που η δυσκολία και η αβεβαιότητα ήταν μάλλον κανόνας της ζωής.

Ο πλούτος όμως της αγάπης του και η βαθυτάτη του ταπείνωση ανυψώθηκαν στον μέγιστο θρίαμβο, στο κέντρο της παγκόσμιας ιστορίας, όταν έδωσε τη σκληρότερη μάχη πάνω στο Σταυρό, κατανικώντας τις δυνάμεις του μίσους και τον όγκον του εγωϊσμού σε όλη τους την έκταση και βραβεύοντας με την παναγάπη και αυτοθυσία του τους σταυρωτές του! «Πάτερ, άφες αυτοίς· ου γάρ οίδασι τι ποιούσι»! Τα ασίγητα αυτά λόγια, που σε όλους τους κόσμους θα βοούν σε όλες τις γενεές και τους αιώνες, θα είναι το επισφράγισμα της θείας και θεοπρεπούς ιδιότητος του μόνου Λυτρωτού όλων των κόσμων, ορατών και νοουμένων, ότι όντως Αυτός είναι ο μονογενής Υιός και Λόγος του Θεού που ήρθε στον κόσμο και ότι στο πανάγιον όνομά Του πραγματοποιείται όλη η σωτηρία. «Μέγας εί, Κύριε, και θαυμαστά τα έργα σου και ουδείς λόγος εξαρκέσει προς ύμνον των θαυμασίων σου»!

Να, λοιπόν, η εικόνα και το πρότυπο της αναπλάσεως σε όσους θέλουν να μιμηθούν και να ανακαινισθούν. Από τη βρεφική ηλικία μέχρι την ενηλικίωση, ό,τι αφορά την ανατροφήν και την επικοινωνία, και μετά ο κανόνας των σχέσεων και της συμπεριφοράς προς τους πλησίον, ταπείνωση και υποταγή στην αναστροφή, πραότητα και αγάπη στις σχέσεις και τη συμπεριφορά. Να η οντολογική ανακαίνιση του ανθρώπου, ότι με το πάθος του Κυρίου μας

πραγματοποιείται και κερδίζει η ηθική των Χριστιανών την εξαιρετική θέση της. Το βαθύ αυτό νόημα ερμηνεύει την μωρία του Σταυρού, που ο Παύλος εγκωμιάζει, και που παραμένει στους Ιουδαίους σκάνδαλο και στους κάθε είδους ειδωλολάτρες μωρία.

Όπως προανεφέραμε, το επίκεντρο του μυστηρίου του Σταυρού, που κάθε πιστός προσκαλείται αλλά και φιλοδοξεί να σηκώνει ακολουθώντας τον Ιησού, σ' αυτά τα φαινόμενα σύντομα διαφαίνεται: πραότητα και ταπείνωση στη συμπεριφορά, αγάπη και αυτοθυσία στις σχέσεις του, και έτσι ο άνθρωπος ευρίσκεται εφαρμόζοντας το νόμο του Χριστού. Η κατ' αυτόν τον τρόπο μίμηση των πιστών στο πάθος του Κυρίου μας είναι το ουσιωδέστερο επίτευγμα της ολοκληρωτικής κοινωνίας τους όχι μόνον στο πάθος, αλλά και την ανάσταση και τη δόξα της αναλήψεως του Σωτήρος μας, όπου στα δεξιά του Πατρός υποδέχεται κατά το ευαγγέλιόν του όλους τους δικούς του, «για να βρίσκονται όπου είναι και Αυτός και να βλέπουν τη δόξα του»(Ιω. 17,24).

Ο Άγιος Συμεών ο νέος Θεολόγος αναφέρει κάτι ανάλογο σε μία των κατηχήσεών του, το εξής· «όσοι δεν μιμήθηκαν τα πάθη του Χριστού διά μετανοίας και υπακοής και δεν μετείχαν στο θάνατό Του, δεν θα γίνουν συμμέτοχοι ούτε της πνευματικής του αναστάσεως, ούτε θα λάβουν Πνεύμα Άγιον». Η άρση άρα του Σταυρού ως καθήκον όλων των πιστών, κατά τον Παύλον, «αν μαζί με τον Χριστό πεθάναμε, μαζί του και θα ζήσουμε,...αν τον αρνηθούμε,και εκείνος θα μας αρνηθεί»(Β Τιμ. 2, 11-12), καθίσταται το κύριο μέλημα και παρουσιάζει τη χριστιανική ζωή ομολογιακήν επιταγή και όχι συμβιβαστικό σύστημα. Το νόημα του Σταυρού σαν περιεκτική φιλοπονία ερμηνεύεται στην ακρίβεια της τηρήσεως όλων των εντολών, των οποίων —έστω και της ελαχίστης— η παράβαση θα έχει ως αποτέλεσμα να «κληθεί ελάχιστος» ο φταίκτης.

Την ακρίβεια της ομολογίας τους οι Μάρτυρες της Εκκλησίας μας, όλων των εποχών, εξεπλήρωναν με κάθε λεπτομέρεια. Χαρακτηριστική όμως αποδεικνύεται η ομολογία των Νεομαρτύρων επί τουρκοκρατίας. Πολλοί απ' αυτούς τους μακαρίους, αρπαζόμενοι από τις τυραννικές ορδές των κρατούντων στα διάφορα παιδομαζώματα, υποχρεώνονταν σε ακούσιο διά της βίας εξισλαμισμό στη βρεφική ηλικία και ουδέποτε είχαν συνείδηση ότι παρέβησαν τη δικήν τους πίστη διά το ανωριμο της ηλικίας. Σε όσους δε γινόταν αυτό γνωστό μετά την ενηλικίωσή τους μεταμελούνταν και επέστρεφαν με μετάνοια στην χριστιανική τους πίστη και πάρα πολλοί κατέφευγαν στον μοναχισμό. Η φωνή όμως της ομολογιακής συνειδήσεως δεν σιωπούσε και μετά από τη σκληρη μετάνοια, ώστε πολλούς βρίσκουμε να παραδίδωνται εκουσίως στους τυράννους και να ελέγχουν με παρρησία την αδικία

που έγινε εις βάρος τους και με σκληρά βασανιστήρια και ποικίλα μαρτύρια να ξεπλένουν την πρώτην, έστω και ακούσια, άρνηση.

Ο δρόμος προς το μαρτύριο και, γενικά, η ομολογιακή θέση της χριστιανικής πίστεως δεν παρουσιαζόταν μόνον σε ημέρες διωγμών στις θερμές και ζέουσες καρδίες των πιστών, αλλά και μετά τη παύση της πολεμικής λαίλαπας των διαφόρων διωγμών. Επινοούσαν τρόπους και μέσα εκουσίου σταυρώσεως υποβαλλόμενοι σε διάφορες ασκήσεις στερήσεων και αγώνων, που αν και φαινόταν ότι αγωνίζονταν κατά της περιεκτικής κακίας και υπέρ της αποκτήσεως των αρετών, το βάθος του σκοπού τους ήταν ο φιλόθεος ζήλος τους υπέρ της αγάπης του Χριστού που πρώτος μας αγάπησε. Όσοι με το βάπτισμα «ενεδύθησαν χάριτι» τον Χριστόν, ενσυνείδητα πλέον εισδύουν στο νόημα του θανάτου και της αναστάσεώς του, όπου επέρχεται πλέον κατά συνέπειαν η διακοπή της σχέσεώς τους προς την αμαρτία και έτσι πραγματοποιείται η ποθητή μίμηση με το προτύπου τους τον Χριστό.

Η προς τον Χρίστον – Θεόν ομοίωση δεν πραγματοποιείται με φυσικά μέσα μιμήσεως, αλλά διά της χάριτος του Αγίου Πνεύματος, που διά των θείων της Εκκλησίας μυστηρίων γεννάται στους πιστούς. Η μίμηση απλώς της Χριστοηθείας των πιστών αποδεικνύει τη σωστή τους πρόθεση να εκλέξουν τον ενάρετο βίο αντί της φαυλότητος του πονηρού βίου. Ολόκληρη όμως την μεταβολή και προαγωγή τους «εις μέτρον ηλικίας του πληρώματος του Χριστού» και την μετάθεσή τους «εκ του θανάτου εις την ζωήν» λαμβάνουν με την κοινωνία των θείων ενεργειών, στις οποίες μετέχουν μέσω των θείων μυστηρίων.

Το βαθύτερο νόημα της Θεομιμήσεως ξεπερνά τους όρους των κανόνων της συμπεριφοράς, όπως ίσως θα νομίζουν οι νεωτεριστές. Κάτι τέτοιο βρίσκει κάνεις στις διαιρεθείσες Εκκλησίες. Η καθολική προσπάθεια των πιστών ν’ ακολουθήσουν, δηλαδή να μιμηθούν, τον Χρίστο όσο μπορούν είναι να «ζήσουν εν Αυτώ», όπου προκαλείται η ομοήθειά μεταξύ τους και προς Αυτόν· αυτό δε είναι ακατόρθωτον χωρίς την Εκκλησία. Η βαθύτερη μέσω της Εκκλησίας διά των μυστηρίων κοινωνία των πιστών με τον Χριστό και τους αγίους συνιστά την πανενότητα, όπου «πάντες οι του Χριστού έν εισί». Η μίμηση άρα του Χριστού στην Ορθόδοξη Εκκλησία είναι η ολοκληρωτική ομοήθεια, Θεοήθεια, θεανθρωπισμός και θέωση ως καθολικός προορισμός του ανθρώπου, που δημιουργήθηκε «κατ’ εικόνα και ομοίωσιν» και που έφθασε τώρα στην τελειότητα με την θεία κένωση του Λόγου.

Στην αγωνιστικότητά του για την μίμηση του Χριστού ο κάθε πιστός πληροφορείται εν αισθήσει την ανθρώπινη αδυναμία και μαθαίνει διά της πείρας το Κυριάκόν λόγιον, ότι «χωρίς εμού ου δύνασθε ποιείν ουδέν». Εξ αντιθέτου, διά του Παυλείου «πάντα ισχύω εν τω ενδυναμούντι με Χριστώ» διδάσκεται πλήρως

την άριστη αρετή της ταπεινώσεως της χριστιανικής ζωής και την αχώριστη σύντροφό της υπακοή, τα γνήσια χαρακτηριστικά του προτύπου. «Διότι λέει μάθετε από εμένα ότι είμαι πράος και ταπεινός στην καρδιά» και πάλιν «δεν ήλθα να κάνω το θέλημά μου, αλλά το θέλημα του Πατέρα μου που με έστειλε». Η υπομονή που συστήνεται στους δικούς του από τον Κύριό μας, «εν τη υπομονή υμών κτήσασθε τας ψυχάς υμών» και «όποιος υπομείνει μέχρι τέλους αυτός θα σωθεί», αποκαλύπτουν την αδυναμία και τρεπτότητα της ανθρωπίνης φύσεως μετά την πτώση και συνιστούν την συνεχή προσπάθεια προς την ατελείωτη τελειότητα. Η συνεχιζόμενη προσπάθεια της Χριστομοιώσεως δεν παύει να διδάσκει στον άνθρωπο τη δική του ευτέλεια και ταπεινότητα, που πιέζεται συνεχώς από τη φαυλότητα του παλαιού ανθρώπου και όλων των συναφών, και αυτό ακριβώς φανερώνει τον δείκτη της αποστάσεώς του από τον Χριστό. Η πρακτική αυτή εμπειρία της ανθρωπίνης αδυναμίας και μηδαμινότητος αποκαλύπτει το ύψος της θείας δωρεάς και αγάπης προς τον άνθρωπο και συντελεί στην πληρέστερη μορφή της τελειότητος, στην οποίαν οι κατά Θεόν τέλειοι όλα τα αποδίδουν σ’ Αυτόν, «ώστε Αυτού να είναι όλα και Αυτός να είναι σε όλα»(Κολ. 2,11).

(Γέροντος Ιωσήφ Βατοπαιδινού, Λόγοι Παρακλήσεως, Ψυχωφελή Βατοπαιδινά 15, εκδ. Ι.Μ.Μ.Βατοπαιδίου, σ. 43-55)